

Vi kan selv

- med hjælp og støtte fra jer

Det er svært at være ung og anderledes.

Drømmen om at kunne gøre det samme som andre unge kan synes helt umulig. F.eks. at gå på café med vennerne eller veninderne. Flytte i egen bolig, måske endda sammen med kæresten. Få et job på det almindelige arbejdsmarked...

Men med den nødvendige hjælp og støtte kan mange unge med særlige behov få deres ønsker opfyldt.

Det viser et målrettet udviklingsarbejde på CSV Sydøstfyn, Center for Specialundervisning for Voksne.

Med et helhedstilbud omfattende uddannelse, bolig, fritidsaktiviteter og jobtræning får de unge hjælp og støtte til at tage ansvar for deres liv og fremtid. De, der ønsker det, bliver sluset ud til egen bolig og på almindelige arbejdspladser.

I 2006 og 2007 har vi gennemført et udviklingsprojekt, der skal give ideer og inspiration til, hvordan vi kan styrke de unges muligheder for selv at skabe deres egen tilværelse. Resultaterne er samlet i bogen "*Handleplaner og dokumentation – i brugerperspektiv*", som kan bestilles på www.semi-forlaget.dk

I dette hæfte fortæller nogle af de unge om deres vej til større indflydelse på eget liv – suppleret af deres støttepersoner, en arbejdsgiver, en sagsbehandler og en hjemmevejleder.

Vi kan selv

- med hjælp og støtte fra jer

Svendborg
Kommune

CSV Sydøstfyn

Center for Specialundervisning for Voksne på Syd- og Østfyn

Vi kan selv

- med hjælp og støtte fra jer

Hæftet "Vi kan selv" er et supplement til bogen "Handleplaner og dokumentation – i brugerperspektiv" og informerer om CSV Sydøstfyns arbejde med elever på den 3-årige ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Udgiver: CSV Sydøstfyn, Svendborg Kommune

Fotos: fagfoto grafen.dk

Tekst: CSV Sydøstfyn og Bureau4

Layout: Niel Rokkjær/Mediastyle.dk

Tryk: Datagraf

Oplag: 2.000

Flere eksemplarer kan rekvireres hos CSV Sydøstfyn, Jernbanegade 10, 5700 Svendborg
Mail: csvsydostfyn@svendborg.dk
Tlf: 62 23 49 00

Eftertryk er tilladt med kildeangivelse.

Oktober 2007

Besøg os

Interesserede er meget velkomne til at besøge os og høre mere om vores arbejde med den 3-årige ungdomsuddannelse. Kontakt os og aftal tid. Vi kommer også gerne ud og fortæller.

Forsidebilledet:

Tim Mølgaard Jensen, 22, og Mensur Kelani, 25, har boet sammen på Bykollegierne. Begge har gået på CSV Sydøstfyns 3-årige ungdomsuddannelse. Tim er interviewet på side 4 og 5. Mensur er ansat i fleksjob på SBS Scandinavian Brakes System i Svendborg.

Indhold

3

De kan selv

4

Kollegianeren:
Giv os en masse ros!

6

Arbejdsgiveren:
Vi behandler Tim som en hvilken som helst anden medarbejder

8

Kollegianeren:
Hvad med at bygge en etage mere på kollegiet – så vi kunne være nogen flere

10

Sagsbehandleren:
Mange af de unge kan blive meget velfungerende

12

Café-medarbejderen:
Mine kollegaer bakker mig op

14

Pædagogen:
Jeg er vild med den udvikling der sker med de unge i cafeen

16

Hjemmevejlederen:
De unge skal helst blive tilfredse med deres liv

18

Café-medarbejderen:
Kom selv og oplev cafeen!

20

Pædagogen:
Vi skal myndiggøre de unge

22

Café Tryk og Bykollegierne

23

Forfatterne:
Som en rejse fra det kendte til det ukendte

De kan selv

- med den nødvendige hjælp og støtte

Hvordan kan vi som professionelle støtte og hjælpe vores unge elever til at tage ansvar for deres eget liv og fremtid?

Det spørgsmål har vi arbejdet intenst med, siden Fyns Amt i 2001 indførte den 3-årige ungdomsuddannelse for unge med særlige behov - en uddannelse, som fra 1. august 2007 er en lovsikret ret i hele landet.

Vi arbejder med unge med generelle indlæringsvanskeligheder. Mange af dem har sammensatte vanskeligheder, som bl.a. kommer til udtryk i hukommelses- og opmærksomhedsproblemer - og i, at de udvikler sig langsommere end andre unge.

Mange kompetencer og mange drømme

De unge har mange flere kompetencer og ressourcer, end vi umiddelbart ser, når vi lige møder dem. De er ofte meget konkret tænkende og modtager derfor bedst indlæring i konkrete situationer: Learning by doing og mange gentagelser.

"Vores" unge har som andre unge mange drømme og ønsker for deres fremtid. De vil gerne være en del af ungdomskulturen på lige fod med alle andre unge, få egen bolig og gerne et job på det almindelige arbejdsmarked.

Kunsten er at hjælpe dem til at virkeliggøre de drømme og ønsker, som er mulige.

Det største behov, vi ser, er at udvikle de realkompetencer og funktionelle færdigheder, som de har brug for i deres hverdag.

Skræddersyet helhedstilbud

Derfor har vi udviklet et helhedstilbud, som omfatter uddannelse, bolig, fritid og jobtræning, tilpasset til den enkeltes ønsker og behov. Vi har kollegier, hvor de unge kan få bo-træning og eget kollegieværelse. Vi har en café, som er et socialt mødested, og hvor de unge kan få jobprøvning og eventuelt et job. Vi har en række faste fritidsaktiviteter i samråd med de unge – bl.a.

besøg i fitness-center, fodbold og en musikgruppe.

Endelig har vi et jobtræningscenter og en jobkonsulent, som samarbejder med lokale arbejdsgivere om praktikpladser til de unge - og senere job på særlige vilkår med det nødvendige efterværn.

En efter en bliver de unge sluset ud i job, og én er endog kommet i ordinært job. Mange af de unge flytter også efterhånden i egen bolig med tilknyttet hjemmevejleder.

Tag godt imod dem!

Vi synes, vi er nået langt, men vi tror, at vi kan nå endnu længere.

Med midler fra Socialpædagogernes og BUPLs Udviklings- og Forskningsfond har vi derfor gennemført et udviklingsprojekt, der skal give ideer og inspiration til, hvordan vi kan styrke de unges muligheder for selv at skabe deres egen tilværelse.

Resultaterne er samlet i bogen "Handleplaner og dokumentation – i brugerperspektiv", og vi er allerede i gang med at øse af bogens ideer og erfaringer.

Tag godt imod vores unge derude! De kan selv – med den nødvendige hjælp og støtte!

Henrik Meyer

Afdelingsleder for Bykollegierne og Café Tryk
CSV Sydøstfyn

Bogen "Handleplaner og dokumentation – i brugerperspektiv" giver ideer og inspiration til, hvordan man kan inddrage de unge - og andre grupper - aktivt i planlægningen af deres fremtid. Bogen indeholder en CD-rom med de anvendte metoder, så læserne selv kan udvikle videre inden for deres eget felt. Bogen koster 198 kr. og kan bestilles på www.semi-forlaget.dk

- Arbejdet er spændende og udfordrende for mig.

- En god støtteperson er en, som kan snakke med en, når man er ked af det og har brug for at snakke. En, der ikke kun kører efter sine egne holdninger. En, der forstår. En, der kan tåle at blive taget pis på. En, der kan vise, at hun er glad.

Ja, det er sådan set kun det! Tim Mølgaard Jensen er ikke et øjeblik i tvivl om, hvad han ønsker af sin støtteperson. Men han er heller ikke i tvivl om, hvad han ønsker af sig selv:

Vi skal kunne tåle at få igen

- Vi skal selvfølgelig kunne tåle at få igen. Og hvis jeg har gjort noget

forkert, vil jeg gerne have det at vide, for så kan jeg nå at ændre det. Sådan tror jeg faktisk, at vi alle sammen har det her på Bykollegiet.

Vi skal selvfølgelig også prøve at rette os efter de ting, vi får at vide. Det er jo nogle gange, det kan være lidt svært.

Fordi vi føler, vi er på en anden måde.

Hvis vi nu får at vide, at vi skal rette op på en ting, og vi selv føler, at det har vi gjort, så kan vi jo altså ikke rigtig selv rette op på den.

Og så er vi lidt pjattede en gang imellem. Men ros os og kom til os,

Giv os en masse ros!

hvis I synes, at nu bliver det for meget. For ellers kan vi simpelthen bare blive ved.

Så en god støtteperson skal fortælle os, hvis der er noget, der er ved at koge helt over – og så give os en masse ros.

Hvis Tim helt frit kunne vælge, hvad han ville lave sammen med sin støtteperson, ser ønskelisten sådan her ud:

- Ud at løbe, ud at cykle – og hvis det var en, der kunne spille musik, så selvfølgelig musik også. Altså lave en hel masse ting sammen. Der er så meget at forholde sig til. Gå i biografen. Gå en lang tur og snakke.

En god ven kan snakke ærligt

- *Hvad er en god ven for dig?*

- Det er bl.a. en, der kan snakke ærligt. En, der ikke lyver over for mig. En, som man kan lave alt muligt sammen med. Gå i byen sammen med. Tage pis på tingene sammen med. Alt det positive.

Men en god ven er også en, som kan forstå en, hvis der er noget galt. Hvis man har en dårlig dag. En, man kan støtte sig op af, hvis man får det hårdt på et eller andet tidspunkt.

Sådan er en rigtig god ven for mig i hvert fald – og dem har jeg rigtig mange af. Det er vigtigt at have venner, så man ikke føler sig udenfor. Så man har nogen at snakke med.

Tim Mølgaard Jensen

- Kirkegårdsgartner, 22 år.
- Har gået i specialklasse og på Ærø Efter-skole.
- Har taget den 3-årige ungdomsuddannelse på CSV Sydøstfyn med jobtræning på jobtræningscentret CSV Erhverv fra 2003 til 2006.
- Har været i erhvervspraktik på Maritimt Center i Svendborg, anlægsgartneriet Ginkgo i Stenstrup, Svendborg Cykeludlejning, Svendborgskolen samt Assistens Kirkegård i Svendborg.
- Blev i 2006 ansat i fleksjob i sit drømmejob som kirkegårdsgartner ved Assistens Kirkegård i Svendborg.
- Flyttede ind på CSV Sydøstfyns kollegium i sommeren 2004. Flyttede i egen lejlighed sammen med sin kæreste i 2007 – efter at dette interview blev lavet.
- Har hjemmevejleder fra kommunen en gang om ugen.
- Er forsanger i CSV Sydøstfyns band og er ved at tage kørekort.

Mandlige pædagoger til mandesnak

Da Tim flyttede ind på CSV Sydøstfyns kollegium i 2004 oplevede han, at der blev taget godt imod ham. – Jeg hyggede mig. Jeg faldt godt i snak med dem alle sammen. Vi lavede alt muligt sammen. Vi snakkede og drillede hinanden og sådan noget. Og så de video-aftener, vi havde! Det var også rigtig sjovt. Og alle de ture, vi var på.

Det gode ved at lave sådan nogle ting sammen er, at man lige pludselig finder ud af, at man har et bedre kammeratskab, end man egentlig tror.

Men der må gerne være lidt mere gang i den på det her kollegium. Nogle flere fællesaftener, så vi kan lave noget sammen i stedet for bare at sidde og hænge. Vi kunne se en film eller tage et eller andet sted hen. Hvis vi kunne lave nogle weekendture, hvor vi alle sammen tager af sted og slapper af og laver et eller andet – hygger os, drikker nogle bajere. Bare ud og nyde, at det er kollegiet, der er sammen.

Og så kunne jeg godt tænke mig, at vi fik nogle flere mandlige pædagoger ansat. Hvis man gerne lige vil have en mandesnak, så kunne det være meget rart, at der tit var en.

Spændende arbejde

En typisk dag for Tim starter ved 6-tiden, hvor han står op og ryger en smøg.

- Så går jeg i bad, går ned og spiser morgenmad sammen med de andre på kollegiet og børster tænder. Så skal jeg på arbejde, og der er jeg indtil kl. 15.

Når jeg kommer fra arbejde, går jeg ind på Café Tryk og snakker med nogle venner. Så går jeg op til mig selv og går i bad igen. Hvad jeg så finder på, kommer an på hvor mange kræfter, jeg har.

Ellers er Café Tryk mit faste stamsted lige for tiden. Her sidder jeg og snakker med de andre om alt muligt – stille og roligt. Om hvordan dagen er gået og sådan lidt af hvert.

Kollegianerne laver aftensmad til hinanden på skift, og hver har en maddag om ugen.

- *Hvad er en rigtig god dag for dig?*

- Det er, når jeg har brugt mig selv fysisk hårdt. Når jeg kommer hjem og kan mærke, at nu har jeg virkelig brugt mig selv i dag. Så er jeg glad, for så kan jeg sove om aftenen, og så vågner jeg ikke om natten. Hårdt fysisk arbejde, hvor man føler, at man kan mærke, at man har brugt sig selv – så er jeg godt tilfreds.

På kirkegården klipper jeg græskanter, brænder ukrudt,

river gange og gravsteder. Det er spændende. Jeg møder en masse spændende mennesker, der kommer herop og går rundt. Jeg snakker godt med nogle af dem. Og så har jeg gode kollegaer. Ja, arbejdet er spændende og udfordrende for mig.

Jeg bestemmer på mit værelse

- *Hvordan ser dit drømmekollegium ud?*

- Jamen som alle andre kollegier. Det er mig, der betaler huslejen. Det er mig, der bor her. Der er ikke nogen, som skal blande sig i, hvad jeg laver. Altså – det er ok, hvis de blander sig i, hvad der foregår uden for værelset, men ikke oppe på mit værelse. Det er mit. Det er mig, der bestemmer der. Ikke andre.

- *Hvad er din bedste oplevelse på kollegiet?*

- Selvfølgelig de venner, jeg har fået her – og så at Mensur og mig har fået vores eget diskotek. Det er nok det, jeg sætter allermest pris på. Vi havde snakket om det længe, og så gik jeg op og snakkede med afdelingslederen Henrik en dag og sagde til ham: - Mensur og mig har snakket om at starte vores eget diskotek.

Så sagde Henrik: - Jamen fint, så begynder I bare i dag.

Det var godt nok en oplevelse for sig!

Vi fik også at vide, at hvis vi skulle ud og spille, kunne vi låne en bil – og så skulle vi bare have en til at køre for os.

Det har nok været den største oplevelse. ■

Fakta

30. marts 2007 underskrev Danmark FN's handicap-konvention, som giver et generelt forbud mod enhver form for diskrimination af mennesker på grund af handicap og sikrer dem samme ret som alle andre til at deltage aktivt i alle samfundets aspekter.

Vi behandler Tim som en hvilken som helst anden medarbejder

- Vi behandler Tim som en hvilken som helst anden medarbejder - både ude på kirkegården og i forhold til det kommunale system med understøttelse m.v. Og så ved vi selvfølgelig godt, hvem han er og tager så vidt muligt de nødvendige hensyn, siger kirkegårdsinspektør Tommy Christensen, Svendborg Kirkegårde.

Han er arbejdsgiver for Tim Mølgaard Jensen, 22 år, der har opmærksomhedsproblemer, vanskeligheder med koncentrationen samt dårlig hukommelse. Efter at have gennemført den 3-årige ungdomsuddannelse med jobtræning på CSV Sydøstfyn blev Tim i 2006 ansat i sit drømmejob som kirkegårdsgartner under Tommy Christensen.

Vi skal være omhyggelige

- Vi skal være meget omhyggeligt med at finde de rigtige opgaver til Tim og være klar til at følge op, hvis han har problemer. Han skal holdes under lidt tæt observans, fordi han er så ungdommelig, som han er, siger Tommy Christensen.

- Hvilke forventninger har du til Tim i hverdagen?

- Han skal hjælpes hen ad vejen, så han ikke falder i staver og synger i stedet for at luge på gravstederne. Men han er en positiv dreng, og mine forventninger til ham er, at han passer sit arbejde og får lidt hold i hverdagen. At han løser de opgaver, vi stiller ham, og udvikler sig til at blive en fornuftig kirkegårdsgartner og en almindelig, god og fornuftig lønmodtager.

Jeg har sagt til ham, at han skal komme og fortælle mig, hvis der

sker noget. Ellers kan jeg ikke hjælpe ham. Og jeg går også hen og siger til ham: - Nu skal du lige tage dig sammen. Eller: Få nu lige de der høretelefoner ud af ørerne, så den gamle dame kan komme i kontakt med dig.

Jeg tror nok, at han synes, at jeg en gang imellem er en gammel gnavpotte. Men jeg husker også på at gå ud og høre hans mening om tingene.

Vokser med jobbet

- Hvordan opfatter du din opgave som Tims arbejdsgiver?

- Jeg ved, hvad der forventes af os, og det prøver vi at leve op til. Vi er sparringspartnere for Tim og skal prøve at "sparke" ham i den rigtige retning. Det ansvar er vi meget bevidste om, og jeg synes, at det helt klart er i orden med nogle formelle krav til, at vi er seriøse i det her og ikke lader det skøjte af sted.

Jeg kan ikke selv følge Tim ude på arbejdspladsen og har derfor en aftale med to medarbejdere, som går tæt op ad Tim i det daglige. De tager sig af ham og viser ham på vej. De er seriøse og meget opmærksomme på, hvordan han fungerer.

Jeg har sagt til dem, at de skal huske at sige til ham, når det går godt - og også når det går knapt så godt. Nu er Tim ikke så modtagelig for kritik, at det gør noget, og jeg gider da heller ikke få skældud - men det er noget, jeg håber, at han bliver bedre til med tiden. Han skal måske også lære, at det er helt ok at komme på jobbet og sige: - Jeg har en dårlig dag, fordi sådan og sådan - ligesom vi andre kan være nødt til en gang imellem.

Tommy Christensen

- Kirkegårdsinspektør på Svendborg Kirkegårde.
- Uddannet gartner, tidligere bl.a. kommunegartner i Sejlflod Kommune, hvor han har beskæftiget mange medarbejdere i jobtilbud samt mennesker, der var lidt tabt i systemet.
- Har også været slotsgartner på Egeskov Slot.
- Arbejdsgiver for Tim Mølgaard Jensen fra CSV Sydøstfyn siden 2006.
- Har tidligere haft Tim i praktik.

Men jeg synes egentlig, at det går, som det skal. Tim vokser med jobbet. Han modtager vejledningerne og efterlever dem. Og han er stolt, når han har udført et stykke arbejde, og vi kommer og siger: - Det ser sgu godt ud!

Han er god til detaljer, ja, han er faktisk på højde med sine kollegaer. Og han er kreativ.

Jeg kan ikke sige noget dårligt om den dreng. Helt overordnet vil jeg sige, at han er en positiv og dejlig ung mand, og jeg håber, at vi stille og roligt kan være med til at optimere den modningsproces, han er inde i.

- Hvis man kan vende udviklingen positivt for de unge mennesker, så er der virkelig hentet noget, siger kirkegårdsinspektør Tommy Christensen (til højre) - her sammen med Tim Mølgaard Jensen, der er i fleksjob på kirkegården.

Tæt dialog nødvendig

For Tommy Christensen er et godt samarbejde med CSV Sydøstfyn af stor betydning:

- CSV Sydøstfyn og vi som arbejdsplads er jo begge sparringspartnere for Tim. Derfor er det vigtigt, at vi har et godt samarbejde og en tæt dialog om, hvad det er, der sker i Tims liv lige nu, så vi ved, hvorfor han måske går og hænger med hovedet.

Det er vigtigt, at CSV Sydøstfyn er ind over hele tiden, for de har mest indsigt i Tims liv og færden og er utrolig vigtige i forholdet til ham.

Sådan som CSV Sydøstfyn har struktureret forløbet, og sådan som de gør, ja, så bliver vi egentlig hjulpet godt.

Vi ved jo, hvor vi kan henvende os, hvis der er problemer. Deres jobkonsulent er rigtig god til de unge, og de har respekt for ham. Han er en praktisk mand, der lige kan klare tingene, og jeg kunne godt tænke mig en lidt tættere sparring med ham og de øvrige medarbejdere, der har med Tim at gøre. Ikke hver uge eller hver 14. dag, men efter behov, hvor de lige ringer for at høre, hvordan det går - og jeg skal så huske at gøre det samme, når jeg synes, jeg støder ind i et eller andet.

Ikke bare noget der skal overstås

- Hvad mener du om CSV Sydøstfyns projekt for de unge?

- Uden at kende CSV Sydøstfyn fuldstændig til bunds, synes jeg egentlig, at det er et meget fint projekt, de kører. Og de gør det på en god måde.

En af grundene til, at jeg sådan umiddelbart faldt for projektet, var deres jobkonsulents måde at servere tingene på. Han er virkelig engageret, og det er sådan, jeg fornemmer, at medarbejderne på CSV Sydøstfyn er.

Det her er ikke bare noget, de skal have overstået, så de kan komme videre med dagen. Det fornemmer man helt klart. Derfor kommer de også tæt på de unge og bliver jo i allerhøjeste grad reserveforældre for dem, og vi, der er ude i 3.-4. led, bliver nærmest reservefamilie for dem. For de her unge har virkelig behov for nogen at støtte sig op ad.

En af de ting, der gør, at de unge kan få meget ud af deres arbejde, er jo kollegiet, der fungerer som en slags kollektiv, hvor de bor sammen og spiser sammen, og hvor der bliver passet på dem både i og uden for arbejdstiden.

En hjælpende hånd

Hvis samfundet har råd til den støtte til de unge, der har problemer - eller er der råd til at lade være? - så bør man i høj grad gøre det på CSV Sydøstfyns måde. Måske er det håbløst at gøre noget for dem, der er blevet 45-50 år, men hvis man kan vende udviklingen til noget positivt for de unge mennesker, så er der virkelig hentet noget. Og det sparer samfundet penge på i det lange løb. Det garanterer jeg for.

Vi har ansat Tim for at række systemet en hjælpende hånd - og for at række Tim en kæmpe stor hjælpende hånd. Og egentlig er Tim meget privilegeret, fordi vi jo har en struktureret arbejdsplads med tryk i ansættelsen. Hvis blot vi kan dokumentere, at tingene fungerer bare sådan rimeligt, er der ingen, som kommer og rører ved ham.

Vi har overskud til, at Tim ikke fungerer optimalt, og hvis vi kan hjælpe både en ung og systemet på den her måde, så er det kun godt, slutter Tommy Christensen ■

- Jeg fik en tosset idé her for et stykke tid siden. Meget tosset. Hvad nu, hvis man byggede en etage mere på kollegiet? For så kunne der komme flere lejligheder, og vi kunne være flere, der boede her. Det ville være hyggeligt at være mange. Det kunne også være dejligt, hvis der kom nogle flere piger ind, siger Fanny Normann Bribel.

Hun flyttede ind på Bykollegiet i Vestergade i 2005, men flyttede i september 2006 ned på kollegiet i Jernbanegade, lige ved siden af CSV Sydøstfyn og Café Tryk.

- Vi var blevet enige om, at det ville være bedst for mig at flytte, for så var jeg i nærheden af cafeen og kunne nok også bedre passe min skole. Jeg har nemlig lidt svært ved at komme op om morgenen, siger Fanny.

Lidt kedeligt at sidde alene

- Hvordan har du det så med at bo her?

- Meget bedre! Her er også mere plads at rode på.

Sommetider går vi ind til hinanden i lejlighederne. Engang sad vi inde hos mig og spiste slik og snakkede. Det var meget hyggeligt.

Sidste år købte jeg sådan et lille café-sæt med et lille bord og to stole til, og så købte jeg de to krukker, der står foran min dør, og plantede blomster i dem. Lige så længe det var godt vejr, sad jeg faktisk deroppe og spiste morgenmad og aftensmad. Det var rigtig hyggeligt. Men det er jo sådan lidt kedeligt at sidde alene.

Man kan finde mig i cafeen

- Hvordan er din dag?

- Når jeg har været i skole, går jeg ned på Café Tryk og slapper af.

Fakta

Den 6. juni 2007 vedtog Folketinget Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov med ikrafttræden til august 2007.

- Hvis vi ikke havde lavet den der plan over, at jeg skulle gøre rent hver dag, så havde der nok ikke set så pænt ud på mit værelse.

Sommetider er jeg også på arbejde i cafeen. Om aftenen er jeg for det meste nede på cafeen. Ja, det er jeg næsten altid. Hvis man skal finde mig, så er det dér. Og hvis jeg ikke er der, så er jeg oppe i min lejlighed. Her ser jeg for det meste film. Jeg kan godt lide gamle film med Dirch Passer og Ove Sprogøe. De må gerne være lidt morsomme og lidt romantiske.

Hvis jeg skal have lidt tid om morgenen, før jeg skal i skole, så er jeg nødt til at gå i seng ved 22-tiden, fordi jeg har brug for en del søvn.

Vil helst være venner med alle

- Hvorfor er I så meget i cafeen?

- Her kommer alle vores venner også, og man sidder og snakker. Det er hyggeligt. Og der er gode café-medarbejdere. Jeg har arbejdet dernede mange gange og gør det også nu.

Sommetider er der bagtaleri. Så siger jeg ikke ret meget. Jeg går bare. Jeg gider ikke høre på den

slags. Jeg vil helst have det sådan, at jeg er venner med alle. Og det er også lykkedes for mig sådan nogenlunde. Jeg er faktisk venner med alle.

- Hvad laver I ud over at snakke og hygge?

- Vi spiller også spil. Ludo og sådan noget. Det er meget hyggeligt. Og så er der jo cafeens arrangementer, som man kan være med til. De viser f.eks. film, som jeg også har set nogle af.

Men alt det der sport - det kunne jeg godt undvære. Det er ikke lige mig. Det er det, som de har med grønlandske perler heller ikke.

- Er der noget, du mangler i cafeen?

- Der må gerne være flere turneringer. Det er sjovt. Ludo, dart - ja, og 500.

- Du er mest til spil?

- Jeg tror, det er fordi jeg er et konkurrence-menneske. Jeg elsker konkurrencer og at udfordre mig selv. Men ikke med sport. Dér står jeg af.

Kan sige hinanden imod

- Hvad er en god pædagog?

- Det kan jeg sige kort og godt:

- Det er Inge!

- Hvorfor er hun god?

- Fordi hun kan komme med sin mening, og jeg kan komme med min. Men selvom vi kommer med hver vores mening, så kommer vi ikke op at toppes med hinanden. Vi snakker pænt og stille og roligt om det.

Og så synes jeg, at hun bare er så dejlig og sød en pædagog. Jeg kunne godt tænke mig at have hende som støtteperson. Hun er min yndling.

Hun kan sige mig imod, og jeg kan sige hende imod. Jeg tror, det er fordi, vi er lige stædige begge to.

- Så du synes ikke, at det gør noget, at en pædagog er lidt stædig?

- Nej, ikke med mig!

Gider ikke gøre rent

- Hvad vil du gerne lave sammen med pædagogerne?

- Når jeg har støttetimer, så går det mest ud på sådan noget med penge og rengøring. Og det er nok ikke det, jeg helst vil lave sammen med dem.

Men jeg ved også, at hvis vi ikke havde lavet den der plan over, at jeg skulle gøre rent hver dag, så havde der nok ikke set så pænt ud på mit værelse i dag. Sådan noget med at gøre rent, det gider jeg ikke rigtig. Jeg ved godt, hvordan man gør, men jeg gider ikke. Jeg skal have en, der skubber mig i gang.

Ellers kunne jeg tænke mig at vi skulle sidde og spille spil hele dagen. Eller se en film. Jeg kunne også godt tænke mig at sidde og drille pædagogen hele aftenen.

min fortrolige. Det er derfor, min mor og jeg har sådan et godt venskab, som vi har i dag. Jeg fortæller simpelthen min mor alting.

Tager en dag ad gangen

- Hvordan kan kollegiet blive et bedre sted at bo?

- Jeg tror ikke, at det kan gøres bedre. Det ville selvfølgelig altid gøre det bedre, hvis folk snakkede ordentligt til hinanden. Men det kan man ikke lige regne med altid, vel? Vi mennesker laver jo fejl. Men jeg tror egentlig ikke, at det kan laves meget bedre.

- Hvad gør det til et godt sted at bo?

- Lejlighederne er gode store. Og man får masser af hjælp.

Hvis der var én ting, der skulle gøres bedre, så var det at indføre døgnvagt med pædagoger, men det koster mange penge.

- Det kunne du godt tænke dig?

Hvad med at bygge en etage mere på kollegiet - så vi kunne være nogen flere

Fanny Normann Bribel

• Elev på den 3-årige ungdomsuddannelse ved CSV Sydøstfyn, 22 år.

• Har gået i specialklasse, været på efterskole, produktions-skole, slagteriskole og VUC.

• Har vikarjob i Café Tryk.

• Bor på Bykollegierne og planlægger at flytte i lejlighed i Svendborg.

Nogen man kan

stole på og pjatte med

- Hvad er et godt venskab for dig?

- Nogen, man kan stole på og pjatte med og have det sjovt sammen med. Og snakke alvorligt med. Nogen, man kan drille, uden at de bliver sure. Nanna er en god ven. Hun er bare en dejlig pige.

- Hvorfor?

- Hun var nok den, der tog bedst imod mig, da jeg kom her på skolen. Jeg var meget glad for at komme her, men i starten var jeg meget stille, og da var Nanna god til at tage imod mig og prøve at komme i snak med mig.

Jeg har prøvet at være uden venner, og jeg tror, at det måske er vigtigt at have én ven, men man behøver ikke at overdrive. Da jeg ikke havde venner, blev min mor

- Ja, for vi havde en oplevelse her for et stykke tid siden, hvor én havde taget en kniv og ville skære sig selv i armen. Hun havde det ikke særlig godt. Dér måtte vi ringe til afdelingslederen og forstyrre ham privat.

Det var ikke særlig rart, men der kan godt være sådan nogen oplevelser, især hvis man er syg. Hvis jeg er syg, så tager jeg hjem til mine forældre.

- Er der andet, du kunne tænke dig anderledes?

- Næh. Som regel tager jeg bare en dag ad gangen, og så ser jeg, hvad der sker. ■

Sagsbehandleren

- Min opgave er at finde noget, som er til gavn for de unge. Noget, der kan bringe dem videre, siger sagsbehandler Dorthe Ditlevsen (til højre). Hun har visiteret Lea Christiansen (i midten) til CSV Sydøstfyn, hvor Leas kontaktperson er Margrethe Frydenborg (til venstre).

Mange af de unge kan blive meget velfungerende

- Når de unge er nået så langt, at de flytter i egen bolig, så sætter de selv normen for, hvordan de bor. Det kan være svært for os andre at lade være med at prøve at pille ved den norm. Især kan det være rigtig svært for forældrene. Men her skal vi lade være med at pille og i stedet respektere de unges normer, og at de kan selv.

Når vi f.eks. spørger: - Får du ordentlig mad?

Så kan de unge med rette spørge: - Hvad er ordentlig mad? Er det varm mad hver dag?

Socialrådgiver Dorthe Ditlevsen, sagsbehandler i Faaborg-Midtfyn Kommune, er ikke et øjeblik i tvivl om, at mange unge med særlige behov vil kunne klare sig selv i egen bolig:

- De fleste kan blive meget velfungerende, siger hun. - Jeg ser helt bestemt en fremtid for dem med skånejob eller fleksjob og egen bolig. Jeg ser også nogen af dem i en længerevarende uddannelse.

Får selvværd og selvtillid

Som sagsbehandler har Dorthe Ditlevsen sendt flere unge fra sin kommune til CSV Sydøstfyn.

Matchgruppe 4 og 5

Jobcentrene placerer ledige i forskellige matchgrupper i forhold til, hvor gode chancer de har for at få et job.

Vurderingen bliver foretaget af en kommunal sagsbehandler eller en jobkonsulent.

Matchgruppe 1, 2 og 3 bruges, når de ledige matcher arbejdsmarkedets krav.

Dem, der er i matchgruppe 4, vil kunne varetage jobfunktioner på nedsat tid og/eller med begrænsede krav til kvalifikationer. Det kan være ufaglærte job som rengøringsjob og forskellige servicefunktioner.

Matchgruppe 5 er for ledige, der aktuelt ikke har nogen arbejdsevne, som kan anvendes på det almindelige arbejdsmarked.

- De kan noget på CSV Sydøstfyn, siger hun.

- De unge flytter sig, når de kommer derned. De får selvværd – og selvtillid.

Det må være derfor, at alle dernede ser så glade ud.

De er gode til at fokusere på det, de unge er gode til – uanset om det er fagligt eller socialt. Det kan f.eks. være, at én er god til at være med til at sætte gang i de andre.

Det virker selvfølgelig at vide, at der er noget, man er god til.

Det er dejligt at se et ungt menneske, som plejer at sidde og kigge ned i bordet, løfte blikket og turde kigge mig ind i øjnene, når vi taler sammen. Det kan jeg godt lide.

Det viser, at den unge har fået noget selvværd.

Det er også dejligt, når den unge, forsigtige pige, jeg sendte af sted, kommer og fortæller, at nu er hun blevet formand for elevrådet – fordi der ikke lige var andre, der meldte sig.

Skal acceptere deres problemer

- Men, understreger Dorthe Ditlevsen, - de unge skal have en vis grad af afklaring omkring sig selv for at starte på CSV Sydøstfyn, for her møder de mange forskellige typer med mange forskellige problemer.

De skal vide, hvor de selv står. De skal have accepteret, at de har nogen problemer, som de kan få hjælp og støtte til at løse et sted, hvor de er sammen med nogle andre unge, som også har nogen problemer. Nogen af de unge ser jo vældig anderledes ud.

Så det nytter ikke at komme

Dorthe Ditlevsen

• Sagsbehandler i Faaborg-Midtfyn Kommune

• Er oprindelig kontoruddannet og har bl.a. været ansat ved skattevæsenet i Odense. Har desuden arbejdet som tjener, men faldt og slog sin arm og var nødt til at forlade tjenerfaget.

• Læste til socialrådgiver og blev færdig i 1999. Blev umiddelbart herefter ansat i Ryslinge Kommune, der ved kommunesammenlægningen kom med ind i den nye Faaborg-Midtfyn Kommune.

• Arbejder med matchgruppe 4 og 5, som omfatter borgere, hvor der er brug for en særlig indsats, for at de kan få tilknytning til arbejdsmarkedet. Denne gruppe omfatter bl.a. unge med særlige behov samt indvandrere.

• Har visiteret flere unge til den 3-årige ungdomsuddannelse på CSV Sydøstfyn.

ned på CSV Sydøstfyn og sige eller tænke: - Hold da op! Sikke en dummerik.

Skal gå efter de realistiske muligheder

Dorthe Ditlevsen er også sagsbehandler for flygtninge og indvandrere, som skal integreres i samfundet og på arbejdsmarkedet.

- Det er en gruppe, som på sin vis ligner de unge, siger hun. - Begge grupper har store og synlige barrierer, som gør, at de ikke går frem og siger: Jeg kan!

Noget af det, der skal til, er, at de unge kan få noget positivt ud af at være anderledes. For så vil de også blive tilfredse.

De skal ikke hige efter at blive et eller andet, som er umuligt for dem. Det er jo bedre at være en stor fisk i den lille dam – end den lille fisk i den store dam.

De skal lære at erkende deres begrænsninger og barrierer, så de kan finde deres hylde, deres niche – det, de kan bestride, så de bliver tilfredse.

Selvfølgelig skal de unge ikke bruge den erkendelse til at blive stående det samme sted. De skal videre – og dygtiggøres. Vi skal sammen med de unge kigge på mulighederne. Men det skal være de realistiske muligheder. Og her er CSV Sydøstfyn rigtig god til at give de unge hjælp til selvhjælp.

Jeg har set unge flytte sig rigtig meget, når de er på CSV Sydøstfyn.

Viden gør mig engageret

- Hvordan ser du din opgave i forhold til de unge?

- Jeg er jo myndigheds-sagsbehandler. Min opgave er at finde noget, som er til gavn for de unge. Noget, der kan bringe dem videre.

Når jeg har visiteret, så er det CSV Sydøstfyns opgave at holde gryden i kog – og også mig i kog. Der er formelle opfølgingsmøder, som er med til at slå ned på, hvad der skal slås ned på – i samarbejde med CSV Sydøstfyn og den unge. Men jo mere vi som sagsbehandlere ved om, hvad der foregår, jo nemmere er det for os at forholde os til den unges

ønsker og behov. Desuden gør det mig engageret.

Kød på samarbejdet

- Hvordan er samarbejdet med CSV Sydøstfyn?

- De gange, jeg har haft unge på CSV Sydøstfyn, har vi haft et godt samarbejde – også forud for at de unge kom derned. Når jeg har solgt ideen til de unge om, at jeg tror, at CSV Sydøstfyn er stedet for dem, så er det op til dem dernede at følge op over for mig og orientere om, hvordan det går.

De bærer den største byrde. Jeg kunne blot holde de formelle opfølgingsmøder, og de kunne være ganske korte:

- Hvordan går det? - Det går godt!

Men CSV Sydøstfyn er god til at følge op. Der er kød på vores samarbejde. Jeg får en beskrivelse af, hvor langt de unge er nået, og hvad der nu satses på.

De er gode til at informere. Jeg kender mål og delmål – og jeg følger fremgang og eventuel tilbagegang. For jeg får også det at vide, som ikke går så godt.

Hele mennesker på deres egne præmisser

- Hvad er CSV Sydøstfyns væsentligste opgave i forhold til de unge?

- At støtte og udvikle dem. Simpelthen udvikle dem til at blive hele mennesker på deres egne præmisser. Vise vejen frem.

Og så ser jeg også en stor opgave i at skabe et godt samarbejde med de unges forældre, hvilket sikkert ikke altid er lige nemt. Men CSV Sydøstfyn kan være med til at bryde isen, hvis der er et dårligt forhold mellem den unge og forældrene. ■

Fakta

Den nye lov om den 3-årige ungdomsuddannelse for unge med særlige behov skønnes at gælde godt 2 procent eller 4.000 af hver ungdomsårgang.

Hvis café-medarbejder Anders Jacobsen kunne bestemme, så lå Café Tryk et andet sted og var indrettet på en lidt anden måde:

- Cafeen ligger lidt skjult her, siger han. - Den skulle ligge et åbent sted, så folk kunne se den. Og så skulle den være lidt større – og have et lidt større køkken. Det kunne være godt at bryde væggen til baglokalet ned, så vi fik ét stort rum. Det kunne vi bruge til filmaftener, vi kunne sidde her og snakke, og vi kunne bruge det til billard, hvis vi havde et billardbord.

Har fået mere selvtillid

- Hvorfor søgte du job i cafeen?

- For at prøve noget andet. Min hjemmevejleder spurgte, om jeg havde lyst. Jeg lavede en ansøgning og var til samtale.

- Hvordan er det at være café-medarbejder?

- Det er rigtig fint. Jeg er glad for at møde op og få snakket med kollegaerne og vennerne. Det er ligesom om, jeg har fået mere selvtillid af at være her.

Jeg står for rengøringen, vasker tøj, pudser vinduer og tjekker, at der er nok rengøringsprodukter. Hvis der mangler, står jeg for bestillingen.

Min arbejdstid er fra kl. 15 til kl. 22 undtagen fredag, hvor jeg møder kl. 9. Torsdag har jeg fri.

Det er nogle gode opgaver, jeg har. Men jeg kunne godt tænke mig, at kollegaerne selv tager initiativ, hvis de kan se, at der er et eller andet, der skal gøres rent – i stedet for bare at sætte sig ned på en stol. Jeg prøver at sige, at vi skal lige have lavet det her. Jeg kan se på dem, at de bare sidder og tænker: - Hvad mener han med det? Det er da ham, der står for

Fakta

På globalt plan er der 600 millioner mennesker med handicap.

- Tit løser vi opgaverne selv i stedet for at ringe efter en pædagog.

Mine kollegaer bakker mig op

rengøringen. Jeg har endnu ikke set nogen tage initiativ af sig selv, men de er blevet bedre til at gøre noget, når jeg siger det til dem.

Der må godt være lidt sjov

En af de ting, som café-medarbejderne taler meget sammen om, er, hvordan man skal opføre sig i cafeen og over for kunderne, bl.a. om man må lave lidt sjov med kunderne.

Anders synes godt, der må være lidt sjov: - Der må ikke være for meget, men lidt. Det skal også være lidt sjovt at gå på arbejde, siger han.

- Det kommer helt an på, hvordan man siger det. Du kan jo godt lave sjov med en kunde, når du ikke mener det – men kun, når han kan grine af det.

Hvis kunden også kommer med en bemærkning til dig og så lige drejer den lidt og griner af dig også, så vi griner af hinanden. Det

synes jeg godt, at vi må. Det skal jo heller ikke være sådan, at vi bare står, som om vi er sure. Man må godt give en eller anden kommentar tilbage.

Det er lidt svært, hvis der sidder nogle kunder og pjatter. For det er jo lidt synd for de andre kunder. Det er svært for os at sige: - Lad lige være med at pjatte.

Hvordan skal vi sige det?

Nemmere at sige nej til nogen man kender

- Hvordan har du det med, at det tit er nogle af dine venner, som er kunder i cafeen?

- Det er ikke noget problem. Hvis de siger noget pjat til mig, så får de bare tilbage af samme skuffe. Jeg har mange venner, der kommer her, og hvis de er lidt høj-røstede, siger jeg bare til dem, at de skal slappe af. – Ellers må jeg ikke sælge noget til jer, siger jeg.

Hvis de kommer og er lidt be-

rusede og råber højt, så får de bare nul. Så kan de gå igen. Det er nemmere at sige til nogen, man kender, end til nogen, der kommer udefra.

En god pædagog hører efter

- Hvad er en god pædagog?

- En, man kan gå til, og som lytter rigtig godt. I stedet for bare at lukke ørerne. En, der hører efter, hvad vi siger og måske kan gå hen og hjælpe, hvis vi har et problem. Snakke med os om problemet og hjælpe os med at løse det.

Hvis der kommer rigtig mange kunder, og vi er alene, så kan vi også godt bruge en pædagog, der lige kan gå ind og hjælpe. Tit løser vi opgaverne selv i stedet for at ringe efter en pædagog, fordi der går lidt tid, før hun kommer. Måske kunne vi godt bruge at have en pædagog på cafeen hele tiden, en, som vi kan trække lidt på – f.eks. når der kommer mange ind på én

gang, og man både står ved kassen og skal lave lidt mad også.

Kollegaerne bakker mig op

- Hvad er en god ven for dig?

- En god ven er en, jeg kan snakke rigtig godt sammen med. Jeg har mange gode venner, der støtter mig på mange gode måder. F. eks. hvis det går ned ad bakke. Det er rart at have gode venner, men det kan også blive for meget. Hvis man har nogen boende, der ikke gider flytte. Det kan blive for meget. Det har jeg prøvet.

En god ven er også en god dansepartner.

Det må være trist bare at sidde derhjemme og ikke have nogen venner. Det er rart at komme i byen sammen med vennerne og more sig.

Jeg bruger meget mine kollegaer, som jeg arbejder sammen med. De bakker mig op.

Anders Jacobsen

- Medarbejder i Café Tryk, 42 år.
- Har gået i forskellige specialklasser i Odense, Faaborg og Ringe.
- Har tidligere været ansat på det beskyttede værksted Grønmosseværkstederne i Svendborg.
- Har også arbejdet som tækkemand og fisker – og som alt mulig-mand i Sverige.
- Har taget danskundervisning for ordblindede på CSV Sydøstfyn.
- Har hjemmevejleder fra kommunen efter behov.
- Ansat på Café Tryk i skånejob siden begyndelsen af 2004.
- Fritiden bliver brugt på kæresten, min røde Fiat Brava, computer, fiskeri og god musik.

Engang fik jeg et rigtig langt dyk ned, og så kom jeg hen i cafeen og snakkede med Henrik. Det var som om, det hjalp bare at komme derned og snakke, og så gik jeg til læge bagefter.

Dér lærte jeg lidt. Jeg ville have gjort noget dumt, men snakken fik mig til at tænke mig om. Jeg sagde til mig selv: - Det er mit liv for godt til.

Og jeg tænkte mig om og fik det meget bedre. ■

Fakta

Fleksjob er et ordinært job til personer med varig nedsat arbejdsevne, som ikke kan klare beskæftigelse på normale vilkår. Arbejdsgiveren får et tilskud fra det offentlige, der dækker nedsættelsen af arbejdsevnen.

Jeg er vild med den udvikling der sker med de unge i cafeen

- Det er rigtig, rigtig svært at lade være med at tage over. Det er en øvelse, jeg stadig gør hver eneste dag, og jeg synes, at jeg er blevet god til det.

- Jeg er vild med den udvikling, der sker med de unge, når de arbejder i Café Tryk. Da Åse startede for 4 år siden, ville hun ikke engang putte fingrene i dejen. I dag laver hun de flotteste kager og er blevet rigtig, rigtig god til at lave mad. Og Vivi – hun er nærmest smørrebrødsjomfru i dag!

Hvis café-medarbejderne får at vide, hvad de skal, så kører det bare, og de klarer det hele selv, siger cafeens ansvarlige pædagog Pia Lysholdt-Thomsen.

- Cafeens kok laver en huskeliste for madlavningen for hver dag, og hvis nogen er dårlige til at læse, så læser de andre op for dem. De unge er utrolig dygtige til at samarbejde – og det på en lillebitte køkkenplads, hvor de hver dag laver mad til 40-50 mennesker.

Et spændende ungdomsmiljø
Pia har været med helt fra starten i 2003 og har fulgt de mange unge café-medarbejdere og deres ud-

vikling. Et par af de unge, der var med fra starten, er stadig ansat, mens flere af de andre er kommet videre til andre jobs eller uddannelse.

Pias begejstring for projektet er ikke kølnet med årene – tværtimod: - Jeg synes, at Café Tryk og Bykollegierne er et fantastisk koncept, fordi vi er så tæt på en almindelig arbejdsplads, som det er muligt, siger hun.

- Arbejdet i cafeen skal give de unge nogle kompetencer, som de fremover kan gå ud og bruge både privat og i andre jobs. De modnes kolossalt via café-arbejdet, fordi der er så mange funktioner, de skal beherske – f.eks. kundebejning, madlavning og rengøring. Det lærer de rigtig meget af, og det er alt sammen noget, de kan bruge fremover.

Café Tryk er et spændende ungdomsmiljø, og flere af de kollegianere, som har brugt cafeen, kommer i praktik eller får job her.

Den er først og fremmest en arbejdsplads i udvikling, hvor

Pia Lysholdt-Thomsen

- Uddannet pædagog i 2000, 45 år.
- Tidligere ansat i Dansk Røde Kors, hvor hun arbejdede med asylansøgere.
- Ansat i Café Tryks støtteam i januar 2003 og med til at starte cafeen og Bykollegierne.
- Er sammen med cafeens kok ansvarlig for cafeen samt støt-teperson for de ansatte - primært dem, der er ansat i beskyttet beskæftigelse.
- Tillidsrepræsentant for de ansatte socialpædagoger på CSV Sydøstfyn.

medarbejderne kan møde ligesindede, venner og turister. Men den er også mødested for kollegianerne og CSV Sydøstfyns øvrige elever og kursister. Der er åbent fra kl. 9 til 21.30, og der er altid mulighed for at få en snak.

Det, der er sværest for de unge ved at flytte i egen lejlighed, er, at de så ikke lige kan smutte ned og få en snak, og derfor kommer mange af dem tit i cafeen.

Vejleder og lytter

- Hvad er din opgave i cafeen?

- Sammen med cafeens kok skal jeg være den motiverende faktor, som gør, at de unge går i gang med dagens opgaver. Jeg skal hjælpe dem til bedre sociale kompetencer - og jeg skal være en slags vejleder og lytter, fordi de unge tit har mange store og små problemer.

Alle dem, der er ansat i beskyttet beskæftigelse eller i skånejob, har en hjemmevejleder, som de typisk har kontakt med en gang om ugen. Men hvis de pludselig får personlige problemer – kæresteproblemer eller problemer med hunden eller katten eller pengene – så kan de ikke vente til den ugentlige samtale.

Der er også tit noget med sladder. Nogen har sagt noget, som de er blevet kede af. Der er jo snak i sådan et ungdomsmiljø, som cafeen er. Så prøver vi at kigge på problemet med de involverede parter, og som oftest viser det sig, at der er tale om misforståelser.

Desuden skal jeg bl.a. bistå med kontakten til sagsbehandler og hjemmevejleder.

Svært at lade være med at tage over

- Hvad er det vigtigste for dig i dit arbejde med de unge?

- At jeg ikke overruler og tager over. At det er i orden, at de har deres måde at gøre tingene på. Det giver dem en succesoplevelse at opdage, at de kan selv. Der er ingen tvivl om, at det er rigtig, rigtig svært at lade være med at tage over. Det er en øvelse, jeg stadig gør hver eneste dag, og jeg synes, at jeg er blevet god til det.

F.eks. måden at gøre tingene på, når der skal laves mad. Jeg ved jo, hvordan jeg selv ville gøre.

Men det er samtidig vigtigt at kunne sige, hvordan det skal være, uden at de bliver sure. Det er jo også en læringsproces at være i en café.

De unge har selv svarene

Det er vigtigt for mig, at jeg er oplagt og glad og empatisk sammen med de unge. Det er vigtigt, at jeg er god til at lytte og vejlede.

Men noget af det vigtigste er at få de unge selv til at komme med løsningerne på deres forskellige problemer.

Jeg bruger humor meget, fordi jeg synes, at det giver en god måde at møde hinanden på. Jeg bruger også coaching. Jeg stiller spørgsmålene, og så har de selv svarene.

Desuden er det vigtigt for mig, at jeg kan se, at medarbejderne trives med arbejdet i cafeen. De skal ikke være her, fordi de skal, men fordi de har lyst.

Hele konceptet er, at de skal søge en stilling her. De er ikke bare plantet. De har søgt stillingerne her, fordi de havde lyst til det.

Mange af medarbejderne kommer her, når de har fri, og det må jo være, fordi de trives her.

Dokumentationen

Som enhver anden arbejdsplads har Café Tryk også årlige medarbejder-udviklings-samtaler med alle medarbejdere:

- Her beskriver vi den udvikling, der har været, samt ønskerne for fremtiden, siger Pia. - De oplysninger bruger vi så, når vi en gang om året genforhandler kontrakten med hver medarbejder og deres kommune.

Vi er også begyndt at bruge portfolio - altså café-medarbejdernes egne, selvformulerede mål og ønsker for fremtiden. Vi synes, det er et knaldgodt værktøj i forbindelse med kompetenceudvikling og tilbyder det til dem, der har været her længst. Det har for en af medarbejderne ført til, at han gerne vil skrive en bog om sit liv.

Desuden vil vi fremover bruge et dokumentationsskema, som vi udfylder sammen med den enkelte medarbejder, og hvoraf det fremgår, hvor vedkommende er i dag – og gerne vil hen på de enkelte arbejdsområder.

Afgiver så meget ansvar som muligt

Café-medarbejderne har indflydelse på, hvad der sker på deres arbejdsplads – bl.a. gennem personalemøder hver 14. dag:

- Medarbejderne kommer med punkter til dagsordenen, og vi evaluerer arbejdet, siger Pia. - Nogen er rigtig gode til at gå ind og sige, hvad der gik galt eller var forkert - og hvad der var godt. Og det er meget bedre, end hvis vi som støtteam går ind.

Samtlige medarbejdere har også egne ansvarsområder. F.eks. står én for aktivitetsplanen, og det eneste, jeg gør, er at læse korrektur. Én står for bestilling af sodavand og øl, én for bestilling af rengøringsmidler og én for renskrivning af referat fra møderne.

- Vi som støtteam prøver at afgive så meget ansvar som overhovedet muligt. Det er en proces at lære at tage ansvar, og det er vigtigt, at vi kun er på sidelinjen og hjælper, vejleder og guider, slutter Pia. ■

Fakta

Socialreformen fra 1998 understreger, at mennesker med nedsat psykisk og/eller fysisk funktionsevne er medborgere, og som alle andre borgere er deres personlige frihed ukrænkelig ifølge Grundloven.

De unge skal helst blive tilfredse med deres liv

- Som hjemmevejledere løber vi ofte ind i det dilemma, at vi står som advokater – både mellem den unge og arbejdsgiveren eller sagsbehandleren, men også mellem den unge og forældrene. Vi skal både tale de unges sag og bevare et ordentligt tillidsforhold til forældrene. Desuden skal vi jo bevare et ordentligt forhold til de unge, for ellers kommer vi ingen vegne med dem, siger hjemmevejleder Charlotte Reinholdt, der er hjemmevejleder for unge fra CSV Sydøstfyn.

At blive tilfreds med sit liv

- Som hjemmevejledere kommer vi også ind over selve de unges liv og livskvalitet, og her skal vi ofte føle os frem, siger hun videre.

- Jeg tager udgangspunkt i ordene "at blive tilfreds med sit liv". Forudsætningen for, at de unge kan udvikle sig videre, er, at de er tilfredse med deres liv. Det kræver bl.a., at de bliver afklaret om, hvor deres arbejdsevner ligger.

Nogle af de unge kører jo meget i det med at være på pension, og hvordan det er. De er flove over at være på pension. Og her kunne jeg forestille mig, at de ville blive mere tilfredse, hvis de kom til den erkendelse, at, ja, det er fint nok,

Fakta

Socialreformen i 1998 slog det lovgivningsmæssigt fast, at støtte til voksne med nedsat psykisk og/eller fysisk funktionsevne skal tilpasses individuelt og på baggrund af den enkelte borgers samtykke.

at jeg er på pension, og det her skånejob, det er det arbejde, jeg skal have fremover.

- Hvordan arbejder du som hjemmevejleder med den udfordring?

- Samtaler. Samtaler. Samtaler. Tit handler samtalerne om noget, de unge er blevet kede af. Det kan være noget, der er sket, men ofte er det noget, som nogen har sagt til dem – og når vi så får snakket det igennem, viser det sig tit, at det bunder i misforståelser.

Jeg synes, at det ville være godt

Charlotte Reinholdt

- Er uddannet pædagog fra Fyns Pædagogseminarium i 1996.

- Ansat som hjemmevejleder i den tidligere Gudme Kommune.

- Tog i 2006 orlov for at blive udegående hjemmevejleder i Svendborg Kommune.

- Tilknyttet "Hjørnet"

- et beskæftigelses- og værested i Svendborg for borgere med særlige behov samt opgangs-bofællesskabet Lyøvej, Svendborg, for sent udviklede.

- Bl.a. hjemmevejleder for flere tidligere kollegianere fra CSV Sydøstfyn, der er flyttet i egen bolig.

- Vendte i sommeren 2007 tilbage som hjemmevejleder i bofællesskabet 67 i Gudme efter endt orlov.

for de unge, hvis de lærer at klare samspillet med andre mennesker – lærer at klare konflikter og sladder. For det er helt ekstremt, så meget sladder og konflikter i deres omgangskreds fylder i deres liv.

Dygtige til det praktiske

- Hvilke forestillinger har du om de unges fremtid?

- Noget af det, de unge gerne vil, er jo at bo i egen lejlighed – og nogen vil også gerne bo sammen med kæresten. Det kan jeg sagtens forestille mig, at de kan klare, måske suppleret med noget hjemmevejledning en gang om ugen, hvis de synes, de har brug for det.

De unge, der kommer fra CSV Sydøstfyn, er dygtige til alt det praktiske, så det er ikke noget problem. CSV Sydøstfyn er god til at lære dem de praktiske ting. Man kan tydeligt se, at det er der virkelig arbejdet med. Det er imponerende.

Hos en af dem, jeg er hjemmevejleder for, skal vi rense ovnen eller gøre køleskabet rent, når jeg kommer. Så får vi både snakket og klaret det praktiske på én gang.

Rollemodel

- Hvordan opfatter du din opgave omkring de unge?

- De formelle krav er støttende samtaler, nogle praktiske ting – og at fastholde de unge. Skabe noget struktur for dem, så deres liv ikke er i kaos.

Det vil sige alt omkring hjælp i lejligheden, indkøb, økonomi, lægebesøg, samtaler med sagsbehandler – alle de praktiske ting. Og så samtaler i hverdagen. Samtaler omkring alle de situationer, der kan opstå – og afklaring af, hvad det lige var, der skete.

Desuden føler man som hjemmevejleder lidt, at de unge på en eller anden måde bruger en som rollemodel: - Hvor er hun henne,

Hjemmevejleder

Kommunen ansætter hjemmevejledere som et tilbud om hjælp og støtte i eget hjem til borgere, der har særlige behov. Formålet er at bidrage til at skabe en tilværelse for den enkelte på egne præmisser.

Støtten kan være rådgivning og vejledning, hjælp til selvhjælp samt oplæring og træning i daglige færdigheder – ofte et par timer en gang om ugen.

den hjemmevejleder? Er der noget af det, hun siger, jeg kan bruge i mit liv?

- Hvilke krav stiller du til dig selv i arbejdet med de unge?

- At de skal føle tillid til mig, føle, at de kan betro sig til mig - og at de kan profiteres af vores samtaler.

Savner information om hvad de unge kan

- Hvordan er samarbejdet med CSV Sydøstfyn?

Hjemmevejlederen

- Som hjemmevejleder kommer vi også ind over de unges liv og livskvalitet, og her skal vi ofte føle os frem.

- Jeg kunne godt tænke mig lidt mere information om helt konkrete, praktiske ting. Hvor meget kan de unge. Gør jeg nok her – eller gør jeg for lidt? Skal jeg handle ind sammen med dem o.s.v. Jeg har sådan lidt skullet føle mig frem.

Men samtidig har jeg også tænkt, at det må være fedt for de unge at få en hjemmevejleder, som ikke har nogen viden om alt det her – og hvor de unge bare kan starte på en frisk.

Så på den ene side, synes jeg, det er godt, at jeg ikke har vidst ret meget om den del. På den anden side kunne jeg også godt have behovet at vide lidt mere.

Men jeg kunne jo også bare selv have taget kontakt. Det skal jo ikke kun komme fra CSV Sydøstfyn. Og jeg får de unges ressourceprofil m.v., så jeg ved noget om dem og dermed forstår dem bedre.

Hjælp på vej til at blive voksen

- Hvad ser du som CSV Sydøstfyns væsentligste opgave i forhold til de unge?

- Netop det, som CSV Sydøstfyn gør: Lære dem at stå på egne ben – og forberede dem til at kunne flytte i egen bolig. Der er jo stor forskel på at bo på CSV Sydøstfyns kollegier og så til at skulle klare sig i sin egen bolig. Hjælpe og støtte dem med frigørelsen fra pårørende og med erkendelsen af, at nu er de jo faktisk ikke børn mere – nu er de på vej til at blive voksne, og hjælpe dem på vej med, hvordan man opfører man sig, når man er voksen. ■

Fakta

Skånejob er for personer med varigt nedsat arbejdsevne. Ansættelsen sker på særlige vilkår ifølge overenskomsten for det pågældende område. Det kan f.eks. være særlige funktioner, nedsat arbejdstid, flere pauser end normalt og individuel løn.

- Min drømme-café ligner Café Tryk meget. Men den er lidt mere hyggelig. Den har blomster på bordene og små bitte vinduer med gardiner og dæmpet lys – ikke sådan nogen store, klumpede lys, som vi har. Det skal være fyrfadsllys, så man kan sidde stille og roligt i sådan lidt dæmpet belysning og hygge sig. Og så lidt blødere stole måske, duge på bordene – og sådan nogen ting.

Men kom selv og oplev cafeen!

Heidi Pedersen blev ansat i Café Tryk i 2003, og hun er glad for sit arbejde: - Jeg er medarbejder ligesom alle de andre, og når man er medarbejder, skal man få det hele til at harmonere. Jeg har ikke noget fast sted. Jeg er lidt rundt over det hele. På de arbejdspladser, hvor jeg har været før, havde

er nu. Det var lidt akavet i starten. Vi skulle alle lære hinanden at kende først. Det var lidt kedeligt.

I starten var vi på udflugt, hvor vi lærte hinanden at kende.

Noget af maden var anderledes end den, vi laver i dag. Der var ikke Club Sandwich. Dengang skulle vi også handle ind hele tiden. Ja, hver dag. Og det var hårdt. Det skal vi ikke mere. Nu får vi varerne leveret.

Tidligere arbejdede jeg mest om aftenen og skulle så have det hele til at harmonere med det derhjemme. Jeg var træt af at skulle være med til at lukke hver dag og kunne godt tænke mig at prøve at være med om dagen, hvor der virkelig sker noget, og være med til at lave maden. Så nu arbejder jeg lidt skiftevis om dagen og om aftenen.

- Er der forskel på, hvad der sker om dagen og om aftenen?

- Der er flere kunder om dagen.

Heidi Pedersen

- Medarbejder i Café Tryk, 30 år.
- Har gået i folkeskole, på efterskole, produktionskole, husholdningskole og på den 3-årige ungdomsuddannelse på CSV Syd-Østfyn
- Ansat på Café Tryk i skånejob siden juni 2003.
- Bor i lejlighed med sin kæreste.
- Har kolonihave.
- Drømmer om at få hus med have og et værksted.

- Heidi har kolonihave sammen med sin kæreste.

og den har vi jo ikke alle sammen kode til. Den larmer rigtig meget. Eller hvis der kommer nogen, som ikke kan opføre sig ordentligt i cafeen. Så er det også meget rart at have en pædagog til at komme og hjælpe med problemerne.

En god ven er der i både medgang og modgang

- Hvad er en god ven for dig?

- En, som er der, hvis jeg har brug for det – og omvendt, at jeg så er der, når min ven har brug for det.

En rigtig god ven er en, der vil lytte og er der både i medgang og i modgang. Altså både når man er glad og ked af det.

Nogle gange kan man også have nogle venner, som man har hemmeligheder sammen med.

Hvis der er noget, man ikke kan få sagt selv, så har man venner til at sige det. Og hvis man er usikker på noget, er det også rart at have en ven eller en veninde.

Engang, hvor jeg var rigtig langt nede og næsten ikke kunne overskue noget, var mange af mine kollegaer der for mig. Og også pædagogerne. Så er det godt at have et godt venne-forhold til sine kollegaer, for de går ikke og hviske-tisker bag ens ryg.

Men det tager lang tid for mig at opbygge et rigtigt venne-forhold.

Fakta

Unge i USA med forholdsvis svære indlæringsvanskeligheder får mulighed for at tage universitetsuddannelser ved, at der tages særlige hensyn til deres behov – f.eks. lette tekster og personlig assistance. (Maria Ventegodt Liisberg, Institut for Menneskerettigheder)

Kom selv og oplev cafeen!

- En rigtig god ven er en, der vil lytte og er der både i medgang og i modgang

jeg dårligt tid til at holde pause, hvis jeg havde brug for én. Her er ikke så meget stress på, og der er et godt teamwork.

Lidt akavet i starten

- Hvordan var det at starte i cafeen?

- Det var stille og roligt. Der var ikke så meget knald på, som der

Når jeg skal møde ind om aftenen, så er der ikke mange i cafeen, og der sker ikke så meget. Der er ikke så meget knald på, som der er om dagen.

- Hvad laver I så?

- Rengøring af badeværelse, køkken og de andre rum, vi har. Man kan feje gulv og vaske gulvene og håndvasken.

Samarbejde er en god ting

- Hvad skal der til, for at cafeen bliver et bedre sted at være?

- Samarbejde er en god ting.

Det, at man ikke skal blive ved med at rive i folk og sige: - Kom nu - du skal lave det her - kan du ikke lige, og tage trækket for dem.

Der er nogen, der bare sidder, især når der ingen pædagoger er. Så kan man godt stå og lave det hele selv for at være sikker på, at det bliver gjort. Man gider jo ikke blive ved med at tage fat i dem, for når man har været der flere gange, så bliver de nogen gange lidt negative. Og så bliver jeg også selv sur, og så går det mange gange ud over andre, som overhovedet ikke har været indblandet.

Nogle gange sætter man en facade på

- Men hvis man er i trist humør, så ændrer det sig meget, når man kommer på arbejde, fordi ens kollegaer er der til at bakke op om én. Man får snakket om tingene. Og kunderne, der kommer i cafeen, skal jo ikke se ens triste ansigt.

Man sætter nogle gange en facade på og lægger det triste lidt væk og prøver at smile, så godt man nu kan.

Andre dage er jeg i godt humør, og det smitter af på kunderne, hvis de har en dårlig dag. Det smitter også af på de andre, jeg arbejder sammen med.

Inden man får set sig om, er tiden faktisk fløjet af sted, fordi man har stået og lavet mad og serveret for kunderne.

- Kan kollegaerne og kunderne se, hvis du har en dårlig dag?

- Ja, det kan de godt.

- Hvad gør de så?

- De spørger om, hvad der er galt. Hvorfor jeg er trist. Men man prøver at skjule det, så godt man kan. Men det er ikke alle, man kan narre, og de spørger gerne, om man har brug for at snakke.

- Hjælper det at snakke?

- Ja. Det kan godt hjælpe at få snakket. I stedet for at man går og slås med tingene alene.

En god pædagog træder til hvis det brænder på

- Hvad er en god pædagog eller støtteperson?

- Det er en, som man kan læne sig op af, hvis man har problemer, og som træder til, hvis det brænder på. Altså hvis der er brug for hjælp ude i køkkenet. Hvis man ikke lige kan nå at få frokosten klar til kl. 12.

Det er sjældent, at der er brug for, at pædagogerne kommer og hjælper os. Det er jo de andre, vi arbejder sammen med. Men det er meget rart, at de er der, hvis man har brug for dem.

Hvis man har et personligt problem, så er det også rart at have en pædagog.

- Er der nogen situationer, hvor det er vigtigt for dig, at der er en pædagog til rådighed?

- Ja, hvis der opstår et eller andet nede i cafeen, som vi ikke kan løse. Alarmen kan jo gå i gang,

Pædagogen

Vi skal myndiggøre de unge!

- Vi spiller fodbold hver onsdag året rundt. Thomas Haastrup står yderst til højre. Yderst til venstre hans kollega Henrik Jensen.

- Jeg får større selvsigt af at arbejde i CSV Sydøstfyns støtteteam for kollegiet. Og jeg tør vove den påstand, at jeg har lært mere i de 8 måneder, jeg har været ansat her, end jeg lærte i de 3½ år, jeg gik på seminarier. Men jeg får også fingrene i det hele. Det er fedt!

Pædagog Thomas Haastrup er begejstret for sit job som støt-teperson for de unge, og når man spørger ham, hvad der er vigtigst for ham i hans arbejde, er svaret: - Det er de dage, hvor jeg går hjem fra arbejde og føler, at jeg har været til gavn – at jeg har hjulpet nogen på en god måde. Mange gange har de unge selv svarene på de spørgsmål, som de står overfor, og så er opgaven at hjælpe dem til selv at give udtryk for, hvad de ønsker. Det er også vigtigt, at de unge kan mærke, at jeg er der for dem.

Men det allervigtigste er at hjælpe dem hver især til at struk-

ture deres hverdag, så de får en systematik for opvask, rengøring, tøjvask, indkøb o.s.v. og får skabt en hverdagsrutine, der passer lige nøjagtig til den enkelte.

Sunde vaner

Thomas' opgave er at hjælpe de unge kollegianere med at lære at begå sig i egen bolig og træne dem i at klare sig selv i hverdagen.

- Det er meget individuelt, hvad de kan, siger han. – Nogle kan meget - og andre kun lidt, så de har helt forskellige behov.

Jeg er primær kontaktperson for 5 unge, hvor jeg også sørger for det administrative. Desuden er jeg sekundær kontaktperson for 4 unge, og her supplerer jeg en kollega. Vi bistår med alt fra lægebe-søg og møde med sagsbehandlere til indretning af kollegieværelset og indkøb.

I de unges fritid arbejder vi med at give dem sunde vaner og fastholde dem i et forløb. F.eks. er der fodbold hver onsdag hele året

rundt. Om torsdagen er vi en tur i motionscenter. Nogen vil gerne ud og gå en tur – eller til stranden eller på fisketur o.s.v.

Vi prøver at efterkomme deres ønsker og behov og give dem en viden om, at selvom de har været i skole eller på fleksjob, så kan der sagtens ske noget mere samme dag, og at det at komme udenfor, giver øget selvværd og en god grobund for at udvikle de sociale kompetencer.

De skal selv!

- Hvilke krav stiller du til dig selv i arbejdet med de unge?

- For mig er det vigtigt, at jeg er evigt reflekterende på min egen faglighed, og at jeg føler, at jeg hjælper de unge med at se, hvad der er vigtigst for dem – og ikke for deres mor, far eller mig. Jeg er meget kritisk over for min egen indsats. Jeg tænker meget over, om det, jeg sagde eller gjorde, var det rigtige.

Udgangspunktet for vores ar-

Thomas Haastrup

- Uddannet pædagog i 2006, 27 år.
- Umiddelbart efter ansat som pædagog i CSV Sydøstfyns støtteteam for kollegiet.
- Kontaktperson for 5 kollegianere.
- Er deltids-brandmand i Faaborg, når han ikke er på arbejde på kollegiet. Desuden stifter af uofficiel fanklub i Café Tryk for OB.

bejde er, at de unge skal lære at erkende, vælge og handle på egne præmisser, og derfor skal vi hele tiden arbejde på at hjælpe dem med at tage ansvar for deres eget liv.

Vi bruger faglig sparring, og vi diskuterer hele tiden, hvordan vi bedst hjælper dem. For det er vigtigt hele tiden at myndiggøre dem – og ikke at tage over.

De skal selv!

Fleksjob og egen bolig

- Hvordan forestiller du dig, at deres fremtid bliver?

- De har fleksjob eller skånejob, egen bolig og sociale og praktiske færdigheder.

- Hvad gør I konkret for at myndiggøre dem?

- Sådan! Det er Thomas Haastrup til højre.

- Hjælper dem til at få gode vaner og daglige rutiner.

Der er krudt i nogle af de drenge, som jeg har. F.eks. har jeg en fyr, som tit kom for sent på arbejde på sit praktiksted, glemte sine nøgler o.s.v. Så satte jeg mig ned sammen med ham og lavede en minutøs rutineplan for hele morgenen med minuttal på - hvornår han skulle stå op, spise morgenmad, børste tænder o.s.v. Nu kører det bare så godt, at han er ved at blive ansat i fleksjob.

De unges egne handleplaner

I arbejdet med de unge bruger støtteteamet ikke blot de formelle handleplaner, men også andre værktøjer som portfolio, der er en mappe med de unges egne mål, anerkendende samtaler og mind-map.

- De formelle handleplaner er en overordnet guideline for os, siger Thomas. - Her bliver de unge rigtig godt beskrevet, og her står, hvad vi skal fokusere på. Men de unge oplever ikke handplanen som deres egen plan. Derfor bruger vi portfolio som et værktøj til den enkeltes egen, selvformulerede handleplan. Her bestemmer den unge selv – på baggrund af de behov og ønsker, vi har afdækket i handleplanen.

De anerkendende samtaler bruger vi til at hjælpe de unge gennem fire faser – opdage, drømme, planlægge og realisere. Det er meget individuelt, hvor de største behov ligger, men typisk er der et stort behov for hjælp til planlægning.

Er der et område, som den unge gerne selv vil arbejde med, laver vi en mind map, som så bliver revurderet undervejs i processen. Det kan f.eks. være en af de unge, der ikke kan komme i god kontakt med en af de andre kollegianere. Så noterer vi, hvad han gerne vil prøve at gøre for at få en bedre kontakt, og næste gang vi snakker sammen, ser vi på, hvordan det går og stiller nogle flere mål op.

Det hele hænger sammen

- Hvad er for dig den største kvalitet ved kollegiet og cafeen?

- At det tilsyneladende er lykkedes at udvikle potentialer, så de unge med deres forskellige forudsætninger når dertil, at de me-

strer egen tilværelse og kan indgå i samfundet med mere rimelige vilkår. Det er simpelthen genialt, at man kan bo på kollegiet og så gå ned i cafeen og være sammen og udvikle nogle sociale kompetencer.

Det hele hænger sammen og går op i en højere enhed. Og når vi har råderumstid, hvor de unge bare skal komme med det, de har brug for at tale om og få hjælp til, så er cafeen også genial. Vi sidder nemlig nede i cafeen i vores daglige råderumstid, så de unge ikke skal overvinde sig selv ved at skulle op og banke på en dør et eller andet sted. Vi er bare der, hvor de unge er i forvejen, og står til rådighed.

- Er der noget, I kunne gøre bedre?

- Vi revurderer konstant vores arbejde, og vi er ikke bange for at prøve nye ting af. Vi har et fælles ønske om at udvikle os, så vi kan gøre det endnu bedre for de unge. Måske kunne vi godt få en endnu bedre tværfaglig sparring mellem de lærere, som står for den faglige del af den 3-årige ungdomsuddannelse, og os i støtteteamet, der er pædagoger.

CSV Sydøstfyn er et videncenter, et kompetencecenter, og derfor vil det være oplagt at prøve at bruge hinanden endnu mere. ■

Café Tryk og Bykollegierne

- Café Tryk er min stamcafé!
Sådan siger mange af eleverne på CSV Sydøstfyns 3-årige ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Dem, der bor på centrets kollegier, Bykollegierne, kommer her næsten dagligt. Og tidligere elever, der er blevet sluset ud til egen bolig og måske et job på det almindelige arbejdsmarked, kommer her ofte flere gange om ugen.

Cafeen og kollegierne blev oprettet i forlængelse af, at Fyns Amt i 2001 indførte den 3-årige ungdomsuddannelse på bl.a. CSV Sydøstfyn.

For at hjælpe de unge til at få uddannelse, bolig og fritid samt eventuelt job til at hænge sammen og blive trænet i at klare sig selv udviklede CSV Sydøstfyn et helhedstilbud, der kunne tilpasses til den enkelte elevs ønsker og behov.

Cafeen og kollegierne fik tilknyttet hver sit støtteam af medarbejdere, som også fik ansvaret for en række faste fritidsaktiviteter i samråd med de unge.

Senere blev helhedstilbuddet udvidet med et egentlig jobtræningscenter, CSV Erhverv, hvor de unge kan lære, hvordan det er at være på en arbejdsplads.

Bykollegierne

Bykollegierne blev en realitet i 2002 og består af to kollegier. Det ene ligger i tilknytning til CSV Sydøstfyn med plads til 7 beboere og en i bo-praktik. Det andet ligger i Svendborgs midte og har plads til 7.

Unge, der er blevet udsluset fra kollegiet til egen bolig rundt om i Svendborg, kan stadig være tilknyttet Bykollegierne og få støtte og vejledning herfra.

Støtteamet hjælper de unge med at lære at klare sig i egen

Fra 2003 til 2007 er 38 unge sluset ud fra den 3-årige ungdomsuddannelse til beskæftigelse m.v. 12 er kommet i fleksjob, 7 i skånejob, 17 i beskyttet beskæftigelse, en til ordinært job og to til videre uddannelse.

bolig – og hjælper dem, der kan klare det, med at blive sluset ud i egen bolig.

Kollegianerne administrerer selv deres egne penge og betaler selv kost. Kollegierne har bl.a. en madordning, hvor de, der har meldt sig, laver mad til hinanden på skift.

Læs eventuelt mere på www.csvsydostfyn.dk – Bykollegierne.

Café Tryk

Café Tryk blev oprettet i 2003 og ligger i tilknytning til CSV Sydøstfyn. Cafeen bliver først og fremmest brugt af nuværende og tidligere elever, men den er åben for alle.

Ud over at være socialt mødested for de unge, er cafeen arbejdsplads for 8-10 tidligere elever og andre ligestillede, som er ansat i skånejob, fleksjob eller beskyttet beskæftigelse.

Den er tillige arbejdsprøvningssted for CSV Sydøstfyns elever, de sydfynske kommuners jobkonsulenter og lokale virksomheder.

I cafeen er der de samme forventninger og krav til medarbejderne som på andre arbejdspladser, idet der dog bliver taget hensyn til den enkeltes arbejdssevner.

Medarbejderne bliver løbende efteruddannet på bl.a. kompetencegivende kurser arrangeret i samarbejde med AMU-Fyn.

Læs eventuelt mere på www.cafetryk.dk

CSV Erhverv

Den store drøm for mange af de unge med særlige behov er at få et job på det almindelige arbejdsmarked. Derfor kom jobtræningscentret CSV Erhverv til i 2005, og

her bliver de unge trænet i at være i job. Centret arbejder målrettet erhvervsmæssigt, samtidig med at der arbejdes med de unges personlige udvikling og sociale kompetencer.

CSV Erhverv har egen jobkonsulent, der hjælper de unge med at blive sluset ud, først i praktik og derefter i fleksjob eller skånejob på det almindelige arbejdsmarked – eller i et helt almindeligt job.

Læs eventuelt mere på www.csverhverv.dk ■

Som en rejse fra det kendte til det ukendte

- Det har været som en rejse fra det kendte til det ukendte!

Sådan betegner udviklingskonsulent Søren Kai Christensen og støtteam-medarbejder Margrethe Frydenborg halvandet års projektarbejde med at beskrive, hvordan man som professionel kan støtte og hjælpe unge med særlige behov til at tage ansvar for deres eget liv og fremtid.

De to var tovholdere på projektet, der foregik i et tæt samarbejde med CSV Sydøstfyns café- og kollegie-støtteam, som hjælper og støtter centrets unge elever i fritiden.

Nye værktøjer og metoder

Udgangspunktet for projektet var CSV Sydøstfyns ønske om at få nye ideer og inspiration til at udvikle centrets helhedstilbud til unge med særlige behov. Socialpædagogernes og BUPLs Udviklings- og forskningsfond gav midler til projektet.

- Vi startede i det kendte, hvor vi undersøgte og analyserede vores egen praksis med de unges handleplaner, siger Margrethe Frydenborg. - Vores omdrejningspunkt var netop handleplanerne, og vores mål var at finde veje til

at sikre, at de handler om noget, der bliver oplevet som betydningsfuldt for de unge selv – og at de er formuleret i et sprog, der kan indfange deres livsverden.

Vi arbejdede derfor med at inddrage de unge mere aktivt i deres handleplaner. Vi interviewede de unge, deres sagsbehandlere, hjemmevejledere og arbejdsgivere. Vi bevægede os over i det ukendte og gik på opdagelse i de forskellige muligheder - vi udviklede nye værktøjer og metoder, som vi afprøvede sammen med de unge.

Margrethe Frydenborg oplyser, at de nye værktøjer og metoder allerede er i brug på CSV Sydøstfyn.

Stor begejstring hos medarbejderne

- Jeg har som ekstern konsulent oplevet en stor, fælles begejstring hos alle medarbejderne omkring udviklingsprojektet, siger Søren Kai Christensen. - Alle har været indstillet på en ekstra arbejdsindsats.

Afprøvningen af de forskellige værktøjer og metoder har været meget tidskrævende, og medarbejderne brugte ofte deres fritid i stedet for at bruge muligheden for at indsætte vikarer – fordi de følte sig forpligtet af deres støttearbejde for de unge, der ofte har "her- og nu-karakter".

Bog om projektet

Projektets erfaringer og resultater er synliggjort og videreformidlet i bogen "Handleplaner og dokumentation – i brugerperspektiv". Målgruppen er efteruddannelses- og uddannelsessteder, pædagoger og andre interesserede.

Bogen beskriver, hvordan man kan inddrage de unge – og andre grupper - aktivt i udviklingen af deres handleplaner – og dermed i planlægningen af deres fremtid. Bogen indeholder en CDrom med de anvendte metoder, så læserne selv kan udvikle videre inden for deres eget felt.

Søren Kai Christensen

- Uddannet som magister i sociologi i 1972.
- Har arbejdet som forsker, lektor i sociologi, kommunal uddannelseskonsulent, fuldmægtig i Ligestillingsrådet, højskolelærer, rektor på Odense socialpædagogiske Seminarium – og som kunstmaler.
- Arbejder nu som udviklingskonsulent med ledelse og udvikling af pædagogisk praksis.

Margrethe Frydenborg

- Uddannet som socialpædagog i 1997.
- Har tidligere arbejdet i daginstitution, på daghjem og som hjemmevejleder i bofællesskab.
- Ansat ved CSV Sydøstfyn som støtteam-medarbejder for Bykollegierne i 2003.
- Er sideløbende med arbejdet i gang med pædagogisk diplomuddannelse i projektleddelse og organisationsudvikling.

Rejsen er ikke slut

Margrethe Frydenborg understreger, at selvom projektet er slut, så er rejsen ikke færdig:

- Den fremtidige udfordring bliver nu at fastholde den faglige udvikling, at få de nye metoder godt indarbejdet - og at forfølge drømmen om, at vi til stadighed kan gøre det endnu bedre, siger hun. ■